

Čís. 6021.

Stát, vyplativší podporu v nezaměstnanosti, není ani podle §§ 1036, 1037 ani podle §u 1042 obč. zák. oprávněn domáhati se náhrady na zaměstnavateli, jenž byl uznán povinným zaplatiti propuštěnému zaměstnanci ušlý zisk po srážce podpory v nezaměstnanosti.

(Rozh. ze dne 12. května 1926, Rv I 2015/25.)

Josef B. byl zaměstnán u žalované firmy jako barviř. Byv dne 3. ledna 1923 z práce propuštěn, domáhal se podpory v nezaměstnanosti, jež mu byla přiznána. Stát zaplatil mu celkem 3.070 Kč. Žalobě, již domáhal se Josef B. na žalovanou firmu náhrady ušlého výdělků, bylo pravoplatně vyhověno s tím obmezením, že žalovaná firma jest povinna, zaplatiti Josefu B-ovi ušlý výdělek po srážce toho, co jinak vydělal a po srážce podpory v nezaměstnanosti. Tvrdě, že uchránil žalovanou firmu od zaplacení 3.070 Kč Josefu B-ovi domáhal se na ní stát náhrady tohoto penize. Žaloba byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Žalobní nárok na zaplacení 3.070 Kč, které vyplatil žalující stát Josefu B-ovi na podpoře v nezaměstnanosti, opírá se o tvrzení, že peníze ty vynaložil stát účelně a dle potřeby za žalovanou firmu. Při tom dovolává se žalující strana ustanovení §§ 1036, 1037 a 1042 obč. zák. Zažalovaný nárok není však uvedeným tvrzením ani podle uvedených míst zákona opodstatněn. Poskytuje podporu v nezaměstnanosti, konal stát svou vlastní, zákonem o podpoře v nezaměstnanosti ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 sb. z. a n. ve znění zákonů z 21. prosince 1921, čís. 482 sb. z. a n. a z 21. prosince 1922, čís. 400 sb. z. a n. mu uloženou veřejnoprávní povinnost, a konaje tuto svou povinnost, poskytl Josefu B-ovi na podporách 3.070 Kč. Předpokladem nároku, ať podle §u 1036 ať §u 1037 obč. zák. jest však, že byla obstarávána záležitost cizí a za někoho jiného. Tomu podle uvedeného při poskytování podpory v nezaměstnanosti Josefu B-ovi tak nebylo, a pokud se žalobní nárok opírá o uvedená ustanovení, není po právu. Ani případu §u 1042 obč. zák. tu není. Poskytovat podporu v nezaměstnanosti Josefu B-ovi nebylo zákonnou povinností žalované, tato byla toliko ze smlouvy povinna platiti Josefu B-ovi mzdu, a stát, poskytuje podporu v nezaměstnanosti Josefu B-ovi, nečinil náklad, který ze zákona náležel žalované. Avšak nárok podle §u 1042 obč. zák. byl by jen v tomto případě opodstatněn.

Čís. 6022.

Strany mohou se o hmotném právu, dle něhož jest posuzovati jejich soukromoprávní záležitost, dohodnouti a to i mlčky. Dohoda taková může se státi i po uzavření smlouvy, jmenovitě tím, že v zahájeném sporu

žádná strana se neodvolává na cizozemské právo, nýbrž obě pojednávají podle hmotného práva místa soudu.

Odvolatel, jenž se nevzdal odvolacího líčení, není povinen prováděti v odvolání důvod nesprávného právního posouzení. I kdyby se nedostavil k odvolacímu líčení, jest na soudě, by uvážil celou právní otázku.

Předpisu čl. 251 písm. a) mírové smlouvy Saint-Germainské nelze použití na právní poměr, vzniknuvší před státním převratem mezi příslušníkem mocnosti spojené a sdružené (Řecka) a tehdejším příslušníkem rakouským, jenž se vzhledem k mírovým smlouvám stal příslušníkem československým.

Válečný stav skončil teprve tím, že mírová smlouva Saint-Germainská nabyla mezinárodní působnosti.

Vývoz porculánového zboží do ciziny nebyl zakázán.

Nejde o nemožnost plnění (§ 1447 obč. zák.), byla-li uzavřena smlouva o dodání zboží do ciziny počátkem roku 1918, třebaž cena zboží napotom stoupla.

(Rozh. ze dne 12. května 1926, Rv I 2095/25.)

Žalobu řecké firmy proti tuzemské firmě o dodání porculánového zboží na základě smlouvy z ledna 1918, o b a n i ž š í s o u d y zamítly.

Nejvyšší soud uznal podle žaloby a uvedl v otázkách, o něž tu jde, v

d ů v o d e h:

Nejprve jest se vypořádati s otázkou, podle jakého práva má se tato věc řešiti, zda dle československého, či dle nějakého cizího a kterého, otázkou to, kterou ani strany, ani nižší stolice se nezabývají. Podle panující nauky musí soud, přichází-li na řadu právo cizozemské, hleděti k němu z úřední povinnosti (Walker, Internat. Privatrecht, Wien 1922 str. 201 a násl.). Zda skutečně tomu tak, netřeba zde rozhodovati, neboť i když se k tomu přisvědčí a tudíž zkoumá, zda užití jest práva domácího, či cizího, dojde se vždy k výsledku, že domácího. Otázka mezinárodního práva při smlouvách jest velmi spleťtá a i v nauce řešena velmi neurčitě jak na př. výsledek šetření Walkerova str. 356 dokazuje; k tomu srovnati dlužno Unger Syst. I. str. 181 násl. pozn. 81. Ale podle názoru nejvyššího soudu na řešení v tom smyslu zde nedejde, neboť v projednávaném případě vždy dlužno užití čl. práva, ať smlouva platí za uzavřenou v tuzemsku nebo cizozemsku. Má-li totiž býti pokládána za uzavřenou v tuzemsku, kde měla bydliště prodávající strana, musí případ podle §u 36 obč. zák., ježto strana druhá (kupující) je cizozemcem, posuzován býti dle práva československého. Pakli by se však došlo k výsledku, že smlouva, uzavřena byvši mezi stranami výměnou dopisů (distanční smlouva) platí za uzavřenou v cizině, platí pro ni dle §u 37 obč. zák. cizozemské právo místa uzavření jen tehdy, pokud strany neměly reepochybně na zřeteli právo jiné. Předpis tento dlužno vyložiti tak, že platí ono jiné právo i tehdy, když se o něm strany i jen mlčky dohodly,

tím spíše tedy že platiti musí, když se na ně sjednaly výslovně. Taková dohoda je a musí býti dopuštěna, ježto jde o soukromoprávní věc, která podléhá volné dispozici stran, jež také tím způsobem provedena býti může, že se strany usnesou, že má býti posuzována dle určitého práva, neboť to je jen zkrácený výraz pro t. zv. smluvní podmínky; místo aby strany ve smlouvě uváděly jednotlivá ustanovení její, jež jsou jejich vůlí, odvolají se na ono právo, jež je stanoví jako doplňující normy smluvní. Ale z téhož důvodu dlužno připustiti takovou dohodu stran i po uzavření smlouvy, neboť i tu disponují strany jen svým soukromoprávním poměrem a mohly by změnu, kterou přivodí podrobením poměru pod určité právo, přivoditi ujednáním smlouvu právě v těch bodech a tak upravujícím, jak se to stane zkráceně odkázáním na to které cizí právo. Taková nápotomní dohoda může se však státi rovněž mlčky a tudíž také tím, že v zahájeném sporu žádná strana neodvolává se na žádné cizozemské právo, nýbrž obě pojednávají dle hmotného práva místa soudu, jako tomu je právě v tomto případě, kde obě se opírají o předpisy práva zdejšího.

Ve věci samé jest řešiti řadu otázek. a) První je ta, že prvý soud zamítl žalobu také z důvodu čl. 251 lit. a) smlouvy Saint Germainské, dle něhož smlouvy uzavřené mezi nepřáteli pokládají se za zrušené od okamžiku, kdy se strany nepřáteli staly, což podle mínění prvního soudu dopadá na strany této rozepře, ježto žalující strana je řeckou státní příslušnicí, Řecko však bylo až do převratu 1918 s Rakouskem, jehož příslušníky byli žalovaní, ve stavu válečném, a jak patrně dodati dlužno, smlouva spadá do doby před převratem. Žalující strana ve svém odvolání tento důvod zamítnutí úplně pominula, odvolací soud nicméně se jím zabýval a neuznal ho za daný, ač ovšem se jím ani zabývat nemusil, ježto zamítnutí žaloby potvrdil z důvodu jiného. Žalovaní napadají rozsudek odvolacího soudu, majíce za to, že neprávem se otázky té ujal a že zamítnutí z důvodu cit. čl. 251 sml. St. Germ., nebyvši napadeno, stalo se právoplatným a odvolání již proto mělo prý býti zamítnuto. Kdyby toto stanovisko bylo správným, odpadly by všechny ostatní otázky a proto má tato výtkka přednosti. Leč správnou není. Odvolání žalující firmy uplatňovalo nesprávné právní posouzení věci a navrhovalo změnu napadeného rozsudku vyhověním žalobě. Tím úplně zadost učiněno požadavkům §u 467 čís. 3 c. ř. s. a byl pak odvolací soud povinen přezkoumati rozsudek první stolice »v rámci odvolacího návrhu«, jak § 462 c. ř. s. výslovně nařizuje, t. j. kdyby mu byly nestačily ostatní důvody zamítnutí žaloby, jichž prvý soud užil, byl by musil i na otázku čl. 251 vejíti, i není v tom tedy chyby, že na ni vešel, ač nemusil, ježto ostatní důvody mu stačily. Odvolatelka nebyla povinna důvod nesprávného právního posouzení prováděti, t. j. podávati k němu právnícké vývody (arg. § 467 ve srovnání s §em 506 poslední odstavec c. ř. s.), ty si mohla ponechati až k odvolacímu ústnímu líčení (§ 486 čtvrtý odstavec a § 177 c. ř. s.), ba kdyby se § 492 prvý odstavec c. ř. s. vykládal přísně, ani je v odvolacím spise, když se ústního líčení nevzdala, umístiti nesměla. Dokonce se však nemusila ani k ústnímu jednání dostaviti a přece to nemohlo pro ni míti za následek právní újmu, ježto nedostavení se zde nemá účinky zmeškání a odvolací soud byl by musil celou

právní otázku uvážiti zrovna tak, jako kdyby byla v právních vývodech rozebrána. Vždyť dokonce i účinky zmeškání vztahují se jen na skutkový stav (§ 396 c. ř. s.), nikdy na právní posouzení (právní důvody), jež soudce v rozsudku pro zmeškání v celé šíři, jak k němu skutkový stav podnětu zavdává, rozvinouti musí, takže by byl prvý soud i v případě zmeškání žalobu z důvodu čl. 251 sml. St. Germ. zamítnouti musil, kdyby byl v žalobním ději jeho skutkovou povahu shledal. Jako pouhá právní otázka může a musí býti tedy otázka cit. čl. 251 i ve vyšších stolicích vyřízena, třeba ve spisech opravného řízení rozbírána nebyla, a musí ji tedy i nejvyšší soud řešiti, dojde-li na ni řada, t. j. neobstojí-li ostatní důvody proti oprávněnosti žalobního nároku ze skutkové povahy věci uplatňované. Poněvadž na ni skutečně dojde, budiž v souvislosti vyřešena hned zde. Obě nižší stolice řeší ji jen z obsahu citovaného předpisu písm. a), což je nedostatečné a proto vratké. Pokládá-li předpis smlouvu za zrušenou od okamžiku, kdy se strany nepřáteli staly, myslí na případ, že smlouva stala se před vypuknutím nepřátelství. Zde však uzavřena teprve roku 1918, kdy strany (Řekové a tehdejší Rakušané) nepřáteli už dávno byli, i nastala by tedy otázka, zda smlouvy uzavřené teprv za nepřátelství už nastalého v duchu předpisu toho mají pokládány býti za neexistující, t. j. zda nepřátelství je překážkou vzniku smlouvy. Nižší stolice smysl předpisu přehlédly a soudí různě jen proto, že první soud pokládá strany za tehdejší nepřátely, druhý však nikoli, ježto prý žalovaní nejsou příslušníky nynějšího Rakouska, jež je v mírové smlouvě St. Germainské nepřitelem, kdežto Řecko a Československo jsou v ní mocnostmi sdruženými a spojenými, tedy, tak chce říci, přáteli. Avšak předpis písm. a) nemyslí na to, jak to je teprv dle mírové smlouvy, nýbrž na to, jak to bylo před ní, ve válce. Tu však zase první soud nesprávně klade důraz na převrat jako na mez nepřátelství, neboť stav válečný skončil se dle vstupní formule citované mírové smlouvy čís. 507/1921 sb. z. a n. strana 1863 teprv dobou, kdy smlouva nabyla působnosti mezinárodní, což je udáno teprve v ratifikační klausuli na straně 2291 a 2297. Zkrátka rozhodným jest tu teprv předpis písm. d), dle něhož tento článek 251, tedy také zvláště předpis písm. a), neplatí pro smlouvy, jejichž strany se staly nepřáteli tím, že jedna neb druhá bydlila v území, jehož suverenita se mění (roz. mírovými smlouvami), pokud tato strana nabude na základě mírové smlouvy státní příslušnosti mocnosti spojené nebo sdružené. To právě platí i o žalovaných — aspoň sami netvrdili, že nejsou příslušníky republiky československé, tedy mocnosti spojené a sdružené, nýbrž jiné a které, ta musila by býti nepřátelská (Rakousko, Maďarsko, Německo, neboť smlouvy Trianonská a Versaillská mají stejné ustanovení) — netvrdili tedy stav, jenž by teprve právní překážku platného vzniku smlouvy tvořil. Dle toho netřeba ani řešiti otázku, zda předpisy mírových smluv mají závaznou platnost vnitrostátní již pouhým vyhlášením ve sbírce zákonů či teprve tuzemským zákonem ve smyslu toho kterého předpisu vydaným, o čemž jsou mínění různá.

b) Druhá otázku, která by rovněž všechny ostatní bezpředmětnými činila, kdyby kladně zodpověděna byla, je ta, zda je překážkou platnosti smlouvy, že jsou tu předpisy ministerstva obchodu, jež vývoz porculá-

nového zboží přesně dle určitých cen upravují a vývoz za jiné ceny nepřipouštějí, což žalovaná ještě v dovolací odpovědi uplatňuje. Předpisy těmito jsou dle prvního soudu »Sdělení odborné sekce pro čsl. průmysl porculánový při komisi pro zahraniční obchod v Karlových Varech«, z nichž nejstarší je datován dnem 22. března 1920, a jež stanoví skutečně přírážky k tuzemské ceně při vývozu do cizozemsku a vážou vývoz na vývozní povolení. Avšak tyto předpisy nemohou se dotýkati platnosti a účinnosti smlouvy uzavřené dávno před tím, ještě před převratem, začátkem roku 1918, neboť neobsahují v sobě ustanovení, že působí zpět, takže ani netřeba rozbíratí otázku, zda by takové ustanovení vůči předpisům zákona (§ 5 obč. zák.) platným bylo. Ostatně nelze ze »Sdělení« těchto ani vyčísti právní následky, jež by mělo přestoupení těchto cenových předpisů. Doložiti dlužno, že ve sbírce zákonů není podle indexu za léta 1918—1924 zákona ani nařízení, jež by se týkaly porculánu, neboť toto heslo se tam vůbec nevyskytuje. Zákaz vývozu neobsahují ani citovaná »Sdělení«, neboť potřeba vývozního povolení ještě sama o sobě takovým zákazem není, ježto nemožnost vývozu by nastala teprv tehdy, kdyby povolení bylo odepřeno bývalo, o což se však v celém sporu nejedná, ježto nebylo o ně ani žádáno, nýbrž prodávatelka odepřela prostě plnění dříve ještě než první z oněch »Sdělení« bylo vydáno. S této stránky tedy platnosti smlouvy není nic na závadu.

c) Tomu nejbližší další otázka jest námitka udanlivé právní i faktické nemožnosti plnění, kterou v dovolací odpovědi žalovaní ještě drží, ale neprávem. Smlouva uzavřena byla v roce 1918, kdy každý výrobce předchozími válečnými lety dávno byl poučen, že musí při každé smlouvě počítati s tím, zda jeho síly stačí na slíbenou dodávku, nějaká překvapení, jaká nastávala při smlouvách uzavřených za času míru výbuchem války, jsou tu naprosto vyloučena. To, že cena stoupla, nezbavuje žalované povinnosti dodati, neboť s tím musili počítati a také počítali, kdežto námitka rebus sic stantibus má místo jen při nepředvídatelných (§ 1389 obč. zák.) změnách poměrů. Proto však, že snad dodávající utrpí ztrátu, nelze ještě mluvití o hospodářské zkáze její z důvodu této ztráty, ježto ztráty, o jakou se tu vzhledem k množství dodávky jednati může, jsou v obchodě běžnými. Možno totiž přihlížeti jen k cenám roku 1918 (září a říjen), ceny nynější nemohou přicházeti nijak v úvahu, ježto by se takovým způsobem každý dodavatel své povinnosti sprostiti mohl, což by neodpovídalo zásadě věrnosti a víry. Ostatně si případnou ztrátu zavinila strana žalovaná sama, že se nezachovala podle zákona, § 1447 obč. zák. však zbavuje povinnosti dodávky jen, nastala-li nemožnost plnění náhodou, což tedy platí i pro případ, že sem zařadíme vedle právní a fyzické i hospodářskou nemožnost plnění.

Čís. 6023.

Okolnost, že manželce usmrceného dostalo se po manželci dědictví, nezbavuje ji nároku podle §u 1327 obč. zák. Vlastní jmění osob oprávněných k nároku na náhradu jest pro náhradní povinnost škůdcovu bez vý-